

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 7 март 2022 година, врз основа на примена жалба од Сојуз на математичари на Македонија, ја донесе следната:

ОДЛУКА

„Телевизија 21“ со текстот насловен „Учениците Албанци дискриминирани – материјалот за натпреварите по математика само на македонски јазик“, објавен на веб – страницата на медиумот, го прекрши Кодексот на новинарите на Македонија во членовите 1 и 3.

ЖАЛБА

До извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на 28 февруари 2022 година, Сојузот на математичари на Македонија (СММ) поднесе жалба за текстот со наслов „Учениците Албанци дискриминирани – материјалот за натпреварите по математика само на македонски јазик“, објавен на 26 февруари 2022 година, на веб – страницата на Телевизија 21 (www.tv21.mk).

Во жалбата се наведува дека текстот содржи неточно и нефер известување, незастапена втора страна, мешање на факти и мислење, вест и коментар и пристрасност и неурамнотеженост во информирањето, односно дека Кодексот на новинарите е прекршен во членовите 1 и 13.

Во поднесената претставка, жалителот потенцира дека медиумот на побарал став и објаснување од Сојузот на математичари и изнел едностран и произволни тврдења во текстот.

Дополнително, жалителот во прилог на жалбата ја достави и реакцијата упатена од Сојузот до Телевизија 21, во која се наведени нивните ставови поврзани со оспорената содржина.

Во реакцијата, потпишана од претседателот на Сојузот на математичари, проф. д-р Ѓорѓи Маркоски, се вели дека Сојузот ги отфрла наводите за дискриминација на учениците Албанци во натпреварите по математика. Оттаму додаваат дека ставовите во текстот се изведени без да се побара мислење од СММ, туку врз основа на толкување на изјавата на еден член на Сојузот и на изјава од родител.

Од Сојузот појаснуваат дека СММ, како невладина организација, има обврска да ги организира и спроведува натпреварите, но не и да ги подготвува учениците за општинските, регионалните и државните натпревари. Потенцираат дека натпреварите ги организираат на јазикот на кој учат учениците (македонски, албански, турски или српски).

Од СММ велат дека во препорачаната литература за општинскиот натпревар се учебниците и збирките кои се користат во училиштата и секоја друга придружна литература која соодветствува на темите за натпревар, но дека СММ не ги издава учебниците и збирките. Според нив, обврската за подготовка на учениците за натпревар ја имаат наставниците – ментори и дека тие треба да работат со талентирани ученици, а доколку имало потреба и да преведат дел од текстовите на задачите.

„Да заклучиме, нема материјали за подготовка за натпревар. Има две списанија кои ги издава СММ. Тоа се научно-популарните списанија „Нумерус“ (за учениците од основните училишта) и „Сигма“ (за учениците од средните училишта) кои се издаваат повеќе од 50 години.“

„Во периодот кога бев член имав активности и како уредник на списанието „Сигма“ кое во периодот од 2006-2007 година се печатеше на албански јазик. Притоа, морам да споменам дека немаше скоро никаков интерес за овој превод на списанието и за негова дистрибуција“, вели претседателот на Сојузот, Ѓорѓи Маркоски, кој, меѓу другото, додава дека, доколку постои доволна заинтересираност од страна на учениците кои слушаат настава на друг јазик, СММ е подготвена да ги печати своите изданија и на други јазици.

Маркоски, меѓу другото, посочува и искуства од минатогодишен проект посветен на математиката во Општина Гази Баба, кога, како што вели, сите материјали биле преведени и на албански јазик, но дека одзивот кај учениците и наставници Албанци бил симболичен. Тој вели дека Сојузот на математичари е подготвен да помогне во издавањето на дополнителна литература за подготовка за натпревари на кој било јазик, доколку добие барање од авторите со образложение за потребата и исплатливоста од такво издание.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со Телевизија 21 и побара да се изјасни по однос на наводите на жалбата.

Од ТВ 21 ја отфрлија жалбата како неоснована. Оттаму појаснуваат дека родител на ученик до нивниот медиум се пожалил дека материјалите за натпреварот по математика биле само на македонски јазик и оти тоа било потврдено и во пракса. Посочуваат дека како телевизија контактирале со Здружението на математичари, односно со членот Емин Дурмиши, кој признал дека материјалите се само на македонски јазик и дека следната година ќе се потрудат тие да бидат и на албански јазик. Од ТВ 21 дополнуваат дека изјавата на г-н Дурмиши била во писмена форма во консултации со раководството на здружението, а во одговорот до Советот за етика доставија и принт скринови од меѓусебната комуникација.

Од ТВ 21 велат дека го контактирале и Министерството за образование и наука, но дека не добиле одговор.

„Без разлика на оправдувањето на Здружението дека нема многу ученици Албанци, меѓутоа и да има само еден ученик и тој нема услови да биде еднаков со другите ученици како што налага законот, сметаме дека тоа е дискриминација, па уште еднаш оценуваме дека жалбата на здружението е неоснована. Доколку Здружението на математичари докажува дека материјалот е на албански јазик, ТВ21 е спремна да ја информира јавноста за реалната состојба“, велат од Телевизија 21 во одговорот на жалбените наводи.

ОДЛУКА НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **ОСНОВАНА** и едногласно одлучи дека Кодексот на новинарите на Македонија е прекршен во членовите 1 и 3.

Член 1: „Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи. Доколку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно“.

Член 3: „Новинарот ќе настојува да биде обезбедено објавување на исправка, деманти и одговор во случај кога ќе биде утврдена неточност на информација“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ОДЛУКАТА

На седницата на 7 март 2022 година, Комисијата за жалби ги разгледа наводите на жалителот и изврши увид во спорната содржина. Најпрво, заклучија дека не можат и немаат право да ги утврдуваат фактите наведени во неа. Надлежност на Комисијата е единствено да ги утврдува етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ.

Комисијата, најнапред, утврди дека се работи за текст од висок јавен интерес. Новинарот обработува тема поврзана со проблемите со кои се соочуваат учениците Албанци при подготовката за натпреварите по математика во основните училишта. Притоа, авторот изнесува тврдења за наводна дискриминација на учениците Албанци поради тоа што материјалите за подготовка за натпреварите биле испечатени само на македонски јазик.

Текстот во најголем дел е коректен и етички. Содржината се базира на ставови на родител, кој ги пренесува искуствата кои произлегле при подготвувањето на своето дете за натпреварите по математика и отсуството на литература на мајчин јазик. Пренесено е и мислење на член на Сојузот на математичари околу проблемот, а побаран е и став од Министерството за образование, од каде авторот не добил повратен одговор.

Став на Комисијата е дека, и покрај тоа што текстот е солидно обработен, сепак изборот на фактите не нуди целосно објективна информација и согледување на сите значајни аспекти на темата за која се говори. Ова од причина што авторот не го испочитувал докрај правилото на „втора страна“, односно не побарал официјален став и од Сојузот на математичари, кои, несомнено, се засегната страна во новинарскиот производ. Членовите на Комисијата се согласија дека пренесеното мислење на еден член на Сојузот не може да се смета за официјален став на организацијата или на претседателот на организацијата.

Оттука, Комисијата најде дека во текстот е прекршен **членот 1** од Кодексот на новинарите во делот дека новинарот треба да им даде можност на сите засегнати во новинарскиот производ да го кажат својот став. Ова особено во случаи кога новинарот изнесува сомневања или обвинувања или кога некој е предмет на напад и критика.

Комисијата се согласи дека критичкото следење на настаните е примарна задача на новинарите, но и дека притоа треба да обезбедат што е можно попрецизна слика за јавноста да ги согледа сите факти на одредена тема, како, на пример, кој е надлежен за издавањето на материјалите за подготовка за натпреварите, на што се должи отсуството на литература на албански јазик и дали за тоа има реална причина. Таквите прашања авторот требало да ги адресира и до Сојузот на математичари, чии одговори се посочени во реакцијата што Сојузот ја упатил до ТВ 21. Во овој контекст, Комисијата повикува новинарите да бидат исклучително внимателни при изнесувањето квалификации за постоење дискриминација. Се работи за сензитивна тема, која што би можело да побуди нетрпеливост врз основа на етничка припадност.

Во продолжение, Комисијата, по комуникацијата со жалителот и судејќи според информациите кои се достапни на веб-страницата на медиумот, констатира дека ТВ 21 не ја објавил реакцијата на Сојузот на математичари на предметниот текст. Со тоа, медиумот отстапил и од **членот 3** од Кодексот на новинарите, според кој, новинарот треба да настојува да биде обезбедено објавување на исправка, деманти и одговор во случај кога ќе биде утврдена неточност на информација.

Онлајн медиумите се обврзуваат навремено да ја исправат секоја објавена информација за која ќе се утврди дека не е точна или да ја дополнат информацијата која е нецелосна. Ова особено се однесува на информациите што некому можат да предизвикаат материјална штета или да нарушат нечиј углед.

Моралната одговорност за неточноста на информацијата паѓа на новинарот и затоа е важно тој самиот да влијае и да обезбеди демант, исправка или одговор во медиумот во кој информацијата е објавена, а чијшто автор е тој. На тој начин, новинарот го штити и сопствениот интегритет, но и интегритетот на медиумот во кој работи.

* * *

При своето одлучување, Комисијата ги зеде предвид и:

* Членот 16 од Уставот во делот во кој се вели:

Се гарантира правото на одговор во средствата за јавно информирање. Се гарантира правото на исправка во средствата за јавно информирање.

* Членот 17 од Законот за медиуми (Право на исправка на објавена информација), во делот кој се вели:

Секој има право од издавач на медиум, односно од одговорен уредник на издавач на медиум да бара, без надоместок, да објави исправка на објавената информација во која се наведуваат неточни факти објавени во информацијата, а со кои биле повредени неговите права или интереси. Право на исправка имаат и правните лица и другите организации и тела, доколку со информацијата биле повредени нивните права или интереси.

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Сефер Тахири, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Лилјана Пецова – Илиеска, Ердем Ахмет и Димитар Мицев.

Се обврзува Телевизија 21 (www.tv21.mk), во согласност со членот 18 од Деловникот за работа на Комисијата за жалби, да ја објави оваа одлука.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

